

Ο ΟΝΟΜΑ Ελισάβητ Μπάρρετ ένωμένο με τό Ροβέρτο Μπράουνιγκ, φέρνει στό νοῦ ὄχι μόνο δυό μεγάλους ποιητές μᾶ συνάμα καί ἓνα ἀπ' τὰ ὁμορφότερα ται-

ριαγμένα ζευγάρια πού έχουμε γνωρίσει. Γιὰ τὴ θαυμαστὴ ταιριαγμένη ζωὴ τους πολλοὶ ἔγραψαν, μᾶ τό βιβλίο τῆς σουηδέζας Ἐλεν Κεϋ «Δυὸ ἄνθρωποι» (μεταφρασμένο καί στὰ ἑλληνικὰ ἀπὸ τὴ μακαρίτη τὸ χρυσάφι) εἶναι σαν ἓνα ἔπος πού τραγουδεῖ τὴν ὠραία ζωὴ τους. Ἦσαν δυὸ μορφωμένοι, δυὸ ἀνώτεροι θνητοὶ πού πραγματοποιήσαν ἀπάνω στὴ γῆ μᾶ σπάνια ἀνθρώπινη εὐτυχία. Ἔτσι ἀκούοντας κανεῖς πῶς στό ἔργο αὐτό τοῦ ἔγγλέζου δραματογράφου Μπέζιερ παρουσιάζονται αὐτὰ τὰ δυὸ πρόσωπα. Ἐνδιαφέρεται ἀμέσως, ἂν εἶνε λίγο λόγιος, γιατί ξέρει καί τὴ ζωὴ τους τὴ ζηλευτὴ καί τὸ ἔργο τους τὸ σπουδαῖο. Στὸ δράμα ὅμως αὐτό δέν εἶναι ἡ Ελισάβητ Μπάρρετ κι' ὁ Ροβέρτος Μπράουνιγκ τὰ κύρια πρόσωπα. Τὸ πῶς γνωρίστηκαν καί ζευγαρώθηκαν εἶναι βέβαια ἡ σπουδαιότερη περιπέτεια τοῦ ἔργου, μᾶ ὁ «ἥρωας» εἶναι ἄλλος: εἶναι ὁ πατέρας τῆς Ἐλισάβητ, ὁ γέρω Μπάρρετ, καί μαζί του ὅλη αὐτὴ ἡ παράξενη οἰκογένεια Μπάρρετ. Γι' αὐτὸ κι' ὁ τίτλος τοῦ ἔργου εἶναι «Οἱ Μπάρρετς τῆς Οὐίμπολ Στρήτ», καί βρίσκω σφάλμα τῶν Γάλλων πού παρουσίασαν τὸ ἔργο μὲ τὸν τίτλο Μίς Μπά, τὸ χαϊδευτικὸ ὄνομα τῆς Ἐλισάβητ μέσα στό ἔργο.

καί σφάλμα φυσικὰ καί τῆς Κας Μαρίας Κοτοπούλη, πού τὸν δέχτηκε ἔτσι. Σφάλμα πού, καθὼς θὰ ἴσοῦμε παρακάτω, δέν περιορίστηκε στὸν τίτλο, παρὰ σ' ὅλη τὴ σκηνοθεσίᾳ τοῦ ἔργου. Κ' ἡ μετάφραση ἔγινε ἀπ' τὰ γαλλικὰ, κατὰ τ' ἄλλα πολὺ καλὴ ἴσως, (δέν ἔχω ὅπ' ὄψει μου τὸ πρωτότυπο), ὅμως μὲ κάποια ἀστάθεια στὴν ἑλληνικὴ ἔκφραση Π.χ. δὲ λέμε «θὰ σπάσω τὸν ὄρκο μου» παρὰ «θὰ πατήσω τὸν ὄρκο μου», καί εἶναι πολλὰ τέτοια

Λοιπὸν ἐδῶ ἔχουμε (καί τοῦτο εἶναι ἡ ἄξια τοῦ ἔργου) μιὰ πουριτανικὴ οἰκογένεια στὴν Ἀγγλία, πού ὁ πουριτανισμὸς τῆς φωλιασμένος καλὰ μέσα στό γέρω Μπάρρετ σφίγγει καί πνίγει ὅλη τὴ ζωὴ μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, ὅλες τίς ψυχές πού εἶναι κάμποσες, γιατί ὁ Μπάρρετ ἔχει κάπου δέκα παιδιὰ, καί προπάντων πνίγει τὸν ἴδιο τὸ δάσκαλο καί ἀπόστολό τοῦ πουριτανισμοῦ, τὸν «ἥρωα» τοῦ ἔργου αὐτοῦ, τὸ γέρω Μπάρρετ. Καί τὸ δράμα εἶναι τὸ δικό του δράμα κατὰ πρῶτον λόγον, κ' ὕστερα τὸ δράμα τῶν ἄλλων πού τὸ κακό του τοὺς βασανίζει, τῶν παιδιῶν του. Μᾶ ἂς ἱστορήσουμε λίγα τὴν ὑπόθεσι:

Στὸ σπίτι τῆς Οὐίμπολ Στρήτ, στὸ Λονδίνο κατοικεῖ μιὰ «πολυμελὴς» οἰκογένεια, περιορισμένη μέσα σὲ αὐστηρὰ πουριτανικὴς ἀρχές. Ὁ πατέρας καί ἀρχηγὸς τῆς οἰκογένειας, τὰ πεντέξη ἀγῶρια του, ὅλοι τους ἄντρες, καί τὰ τρία

κορίτσια του, πού τὸ πρῶτο εἶναι κιόλας στὸ ράφι, τὸ δεῦτερο, ἡ Ἐλισάβητ, ἡ ποιήτρια, πάει κι' αὐτὴ γιὰ τὸ ράφι, γιατί μόνον κάπως νεώτερη, ἔχει πιάσει μόνιμα τὸ κρεβάτι, παράλυτη σχεδὸν ἀπὸ κάποιο ἀτύχημα πού παθε στὴν ἱππασία. Αὐτὴ καταγίνεται μὲ τὰ γράμματα, εἶναι πολὺ μορφωμένη, εἶναι ποιήτρια γνωστὴ κιόλας στὸ κοινὸ, ἀλληλογραφεῖ μὲ λόγιους καί ποιητές κ' εἶναι τὸ καμᾶρι τοῦ σπιτιοῦ κ' ἡ χαϊδεμένη τοῦ πατέρα της. Ὅμως πιασμένη ὅπως εἶναι, σῶνεται ὀλοένα χωρὶς πολλὲς ἐλπίδες νὰ ἴδει τὴν υγείᾳ της. Ἡ τρίτη, ἡ νεώτερη, εἶναι ἡ μόνη πού ἔχει ἀκόμη ἐλπίδες νὰ χαρεῖ τὴ ζωὴ καί μάλιστα τρέφει καί κάποιο αἰσθημα μ' ἓναν νεαρὸν ἀξιωματικὸ. Ἡ ὑπέρτρια Οὐίλσον καί τὸ σκυλάκι τῆς Ἐλισάβητ εἶναι ἀκόμα δυὸ πρόσωπα τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου εἶναι ὄλα αὐστηρά, τυπικὰ, σχολαστικὰ. Ὁ πατέρας κυβερνάει ἀμίλητος καί σοβαρὸς. Γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴ θέλησή του, βγάζει διαταγὲς γραφτὲς καί μὲ τὸν τρόπο του τρομοκρατεῖ ὄλο τὸ σπίτι. Σχετικὰ μὲ τὴ ἀποκατάσταση τῶν παιδιῶν του ἔχει τὴ θεωρίᾳ του. Ἀπαγορεύεται ὁ γάμος. Ἡ ζωὴ εἶναι κοιλάς δακρῶν. Ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τίς ἡδονές, ὁ ἀσκητισμὸς φέρνει σωτηρίᾳ. Ἡ θεῖα χάρις βοηθεῖ, ἀρκεῖ νὰ ζεῖ κανεῖς μὲ τὸ χρεὸς, μὲ κατάνυξη καί προσευχὴ.

Ἔτσι κυλοῦν οἱ μέρες σ' αὐτὸ τὸ σπίτι μακριὰ ἀπ' τὸν κόσμο. Μονο ὁ γιατρὸς μπαίνοβγαίνει κι' αὐτὸς ἀναγκάζεται νὰ ἐφαρμόζει τὴ θεραπεία πού ὁ πατέρας τὴ βρίσκει σωστὴ. Ἄν συμβεῖ καί τὸ ἔκτακτο, νὰ τοὺς ἔρθει κανένας

συγγενής, όπως η ξαδέρφη των παιδιών ή Μπέλλα, που τους επισκέπεται με τόν άρραβωνιαστικό της, τó έκτακτο αυτό θά φέρει περισσότερο λύπη παρά χαρά, γιατί περισσότερο θά δείξει τή δυστυχία. Ο Μπάρρετ δέ χωρατεύει. Τά παιδιά του τά περιφρονεί ως έργα τής άμαρτίας, τής κτηνωδίας όπως τή λέει, και μόνον τήν Έλισάβετ συμποθεί, γιατί αυτή είναι πνευματικός, ανώτερος άνθρωπος. Αυτή του τήν κόρη τή λατρεύει είναι τó μόνο πλάσμα που αγαπά, ή μοναδική του χαρά είναι ή συντροφιά της. Μά κι' αυτή τήν αίσθαντική ψυχή τή βασανίζει με τόν τρόπο του τó σκαίο. Τή σφάζει με τó βαμπάκι, δίχως καν να τó καταλαβαίνει. Τότε μπαίνει μέσα στο σπίτι ο Ροβέρτος Μπράουνινγκ. Είναι ποιητής. Έχει προσέξει τó έργο τής Έλισάβετ και τήν έχει έρωτευθεί άπ' τήν ποιητική της τή χάρη. Επιμένει να τήν επισκεφτεί κι' όταν τέλος τó καταφέρει μπαίνει μέσα σαν άνεμος. Αμέσως αμέσως άπ' τήν πρώτη γνωριμία τής έκφράζει τόν έρωτά του κι' άρχίζει έναν άγώνα ενάντια στον άσκητικό σκληρόν πατέρα. Πρώτα πρώτα δίνει ζωή στην άπελπισμένη τήν κόρη, τήν κάνει να νιώσει τις δυνάμεις της να ξανάρχωνται, να σηκωθεί άπ' τó κρεβάτι, να ξαναβρεί τή χαρά τής ύγείας και τέλος τήν κλέβει, τήν άρπάζει άπ' τήν καταδίκη του σπιτιού της, τής φυλακής της και τήν πάει στην Ίταλία, στο φώς και στη θέρμη όπου θά ζήσουν μαζί σαν χαρούμενα πλάσματα. Ο γέρω-πουριτανός μένει άποσβολωμένος στο έρημο σπίτι του μαζί με τούς άλλους που έχει καταδικάσει στο μαρασμό, πιό άπ' όλους μαραζωμένος ο ίδιος, ένα ράκος άπ' τó άθλιο σύστημά του. Η πρώτη του αντίδραση μόλις μπαίνει τó φοβερό γι' αυτόν νέο, πώς τόσκασε ή κόρη του ή αγαπημένη, είναι να σκοτώσει τó σκυλί της. Μά κι' αυτό τó ζοζίδι έχει γλυτώσει, ή Έλισάβετ τó πήρε μαζί της, καθώς και τή πιστή της δούλα. Δέν του μένει παρά να σκοτώσει (με τόν τρόπο του) όλους τούς άλλους και τόν εαυτό του.

Αυτό είναι τó δράμα. Ένα έργο άρκετά σφιχτοδεμένο, με τύπους καθαρογραμμένους, με τεχνική πλοκή, με δυνατά έπεισόδια, μ' έξυπνο διάλογο, και πρό πάντων με ζωντανό, σπαρταριστό ζωγράφισμά του κακού πουριτανισμού και των άποτελεσμάτων του στην Άγγλία.

Τώρα πώς παραστάθηκε; Η κυρία Μαρίκα Κοτοπούλη έσκηνοθέτησε τó νέο έργο. Κι' έχει πάρει τήν άπόφαση να κάνει μόνη της στο μέλλον τó σκηνοθέτη. Φοβάμαι πώς δέ θά τά καταφέρει και σπουδαία. Είναι σπουδαία θεατρία, θά μπορούσε να σταματήσει εκεί τις φιλοδοξίες της. Στο έργο του το μετατόπισε τó κέντρον του βάρους. Προσπάθησε να τονίσει κυρίως τόν έρωτα τής Έλισάβετ με τó Ροβέρτο. Θέλησε τó έργο να τó κάμει ρομαντικοπαθητικό, που δέν είναι καθόλου. Μάλιστα ο έρωτας αυτός είναι ή άδυναμία του έργου. Γιατί ο συγγραφέας του έρωτα του Ροβέρτου προς τήν Έλισάβετ δέν τόν δικαιολογεί άρκετά. Τόν πιστεύουμε, άφου μās τó βεβαιώνει ο ίδιος ο Ροβέρτος πώς αγαπάει τήν Έλισάβετ, κι' αυτή τόν πιστεύει. Μά τó γιατί τήν αγαπάει, τόσο σταθερά, τόσο έξω από τόπο και χρόνο, αυτό τó γιατί δέν τó νιώθουμε έμεις οι άκροατές. Απειναντίας ο συγγραφέας με μεγάλη άκριβολογία μās δίνει να νοιώσουμε τó γιατί ο πατέρας της τήν αγαπάει, τή λατρεύει τήν Έλισάβετ. Και φοβάμαι πώς ή κυρία Μαρίκα Κοτοπούλη έχει και λίγο παρεξηγήσει τά αίσθήματα του γέρω Μπάρρετ. Άλλ' είναι φυσικό, άφου αυτόν, τόν κύριον τόπο, τόν «ήρωα» του έργου τόν παραμέρισε με τή σκηνοθεσία της όσο μπόρεσε. Πάντα άπόμεινε να δεσπόζει, όχι όμως ολοκληρωμένος, όπως τόν θέλει ο συγγραφέας, παρά κάπως άπότομος, κάπως ξεκάρφωτος. Η κυρία Μαρίκα προσπάθησε να φωτίσει τó έρωτικό μέρος των δύο, του Ροβέρτου και τής Έλισάβετ, και

μάλιστα με φώς υπερβολικό, έτσι που τόν κατανήσε αυτόν τόν έρωτα να πάρει στόμφο και ρητορικούς γλυκασμούς. Η ίδια έπαιξε υπερβολικά δέν πρόκειται έδω για τή συνθησιμένη τής υπερβολή. Τό παράκανε. Αυτή τήν αίσθαντική ψυχή, αυτό τó ανώτερο πλάσμα, αυτό τó λουλούδι τής σέρας τó πονεμένο, αυτή τή λεπτή, μεγάλη, ευγενικώτατη ύπαρξη, τήν έκαμε λίγο ψεύτρα. λίγο ναρκισσευομένη, λίγο «έκφυλισμένη», έναν άγγελο κάπως μαδημένο. Και τó κακό πήρε δρόμο, έπηρεασε όλους τούς άλλους ήθοποιούς. Ο καυμένος ο κ. Παπάς τραγουδούσε σαν τεύχος τής σπερας. Κ' είναι κρίμα. Είχα τόσο ένθουσιαστεί τελευτοία με τήν εύγένεια και τήν άνεση που στέκει στή σκηνή, με τήν άρμονικιά του κομποστασία, τó καθαρό κι' έκφραστικό του πρόσωπο, τή γραφική του χειρονομία, που τόν περιείνα πώς και τί να τόν δώ σ' αυτό τó έργο. Ήταν θαύμα ως έμφταισις. Μά άνυπόφορος στις αισθηματικές σκηνές, ψεύτης, κελαΐδουσε. Η ίδια υπερβολή έπιασε και τήν κυρία Μοίρη Άρώνη που έπαιζε τή Μπέλλα. Αυτή ή νέα θεατρία, διπλωματούχος τής Σχολής Θεάτρου, έχει σπάνια χαρίσματα: φωνή γλυκειά και τονάτη, άρθρωσει καθαρώτατη, άρμονική έλευθερία κι' ήσεων, άίσθημα και μόρφωση. Βγαίνει πρώτη φορά και για πρώτη φορά ήταν θαρρητή και δυνατή. Μόνο που ήταν ψεύτικη στο ρόλο της, και γι' αυτό της τó σφάλμα δέν μπορώ να κατακρίνω τήν ίδια, όχι. Ο ρόλος της ήταν σαν του Ροβέρτου, ένα αντίθετο φώς που μπαίνει μέσα στη σκοτεινή φυλακή του Μπάρρετ. Νέο, φρέσκο, έλεύθερο πλάσμα, μυρίζεται τήν πουριτανική σεμνοτυφία και μ' άθωότητα και καλή καρδιά τήν ξεσκεπάζει, τήν πειράζει, τήν περιγελά. Η κυρία όμως Άρώνη έγινε κυράτσα, κακιά, και, τó χειρότερο, με τó ψεύτικο υπερβολικό της ύφος, μονότονη. Εύτυχώς, αυτό τó υπερβολικό, τó ψεύτικο περιορίστηκε ως έδω. Ο κ. Γαβριηλίδης στάθηκε πολύ καλός, μ' όλο τó ξεκάρφωτο κόψιμο του ρόλου του. Επίσης καλή ήταν ή κυρία Ησαία. Ήταν ένα άληθινό κοριτσιάτικο πάθος τó πάθος της. Και ή κυρία Τζένη Περίδη, νέα έπίσης θεατρίνα άπ' τή Σχολή Θεάτρου κι' αυτή, έδειξε φυσικότητα και γάση. Μά σπουδαία ήταν ή κυρία Ραφτοπούλου, ίδίως εκείνο τó γέλιο της

στο φινάλε ένα θαύμα ψυχολογικής έκτέλεσης. Οι άλλοι ήθοποιοί είχαν άσημαντους ρόλους, έν τούτοις τóσον ο κ. Μυράτ όσον κι' ο κ. Μουσουρής ήσαν, τι έπρεπε.

Τώρα γενικά ή παράσταση ήταν μία ωραία παράσταση. Πειθαρχημένο, καλοβαλμένο σύνολο. ωραία σκηνογραφία, περίφημα κοστούμια. Η παρακολούθηση του έργου μία σπάνια άπόλαση.